

Itämereltä Arktikaan

Juhani Damski
Pääjohtaja
Ilmatieteenlaitos

Suomi vastaanotti Arktisen neuvoston puheenjohtajuuden toukokuussa Yhdysvalloilta. Suomen kaksivuotisen puheenjohtajuuskauden pääteemat ovat ympäristönsuojelu, meteorologinen yhteistyö, kommunikaatoratkaisut ja koulutus.

Meteorologiseen yhteistyöhön liittyvään pääteemaan sisältyy mm. Suomen korkeatasoinen sää- ja meriosaaminen. Puheenjohtajuuskauden aikana tavoitteenamme on tuoda esiin suomalaista tietoa, tutkimusta ja kokemusta arktisesta alueesta, sen erityispiirteistä ja haasteista. Arktinen osaamisemme pohjautuu vahvasti kokemuksiimme ja toimintaamme Itämeren vaativissa olosuhteissa.

Suomi on yksi maailman pohjoisimmista yhteiskunnista, jossa on vakituista asutusta. Jotta yhteiskunta toimii tehokkaasti ja turvallisesti sään vaihteluista, lumesta, jäädästä ja pakkasesta huolimatta, tarvitaan säähavaintoja, tutkimusta ja palveluita. Tätä osaamista tarvitaan Itämeren alueella, mutta jatkossa myös yhä pohjoisempana.

Tutkimustieto osoittaa, että ilmastonmuutos on arktisella alueella selvästi nopeampaa kuin missään muualla. Ilmastonmuutoksen myötä matkailu, kalastus, luonnonvarojen hyödyntäminen ja meriliikenne arktisella alueella lisääntyvät. Se kasvattaa arktisen ympäristön havainnoinnin ja siihen liittyvän palvelutoiminnan kysyntää.

Turvallinen ja kestävä toiminta arktisella alueella edellyttää tiivistä meteorologista ja meritieteellistä yhteistyötä. Sen avulla voimme palvella kansainvälistä meriliikennettä ja tuottaa tietoa arktisen ilmastotutkimuksen tarpeisiin. Tavoitteena on luoda tiiviimpi yhteistyöverkosto havaintotoimijoille ja tutkimukselle sekä täyttää havaintotiedon tuottamisessa tällä hetkellä olevat katvealueet.

Arktisen alueen muuttuviin olosuhteisiin varautuminen edellyttää nykyistä parempaa sää-, ilmasto-, jää- ja meriolosuhteiden ymmärtämistä sekä pitkäjänteistä havainnointia. Meren ja ilmakehän havainnointi on edellyttänyt tutkimustoiminnalle sekä Itämeren ja Arktisen alueen palveluiden kehittämiseksi.

Ilmatieteen laitos tuottaa jo nyt erilaista havaintodataa Suomesta ja muualta arktisilta alueilta. Suomessa tätä työtä tehdään erityisesti Itämeren merenkulun ja turvallisuuden mutta myös tutkimuksen tarpeisiin.

Arktisen alueen sää-, jää-, meri- ja ilmastohavaintoja on kehitettävä kansainvälisenä yhteistyönä. Se mahdollistaa alueella tapahtuvien muutosten tutkimuksen ja palveluiden kehittämisen nimenomaan

arktisen toiminnan tarpeisiin. Arktisen neuvoston puheenjohtajuus tarjoaa meille erinomaisen mahdollisuuden rakentaa pysyvään kansainväliseen yhteistyön perustuvia verkostoja ja rakenteita.

Arktikassa Itämerta vastaavia havaintoverkostoja sään tai meren tilasta on hyvin vaikea toteuttaa ilman satelliittien käyttöä. Satelliittien välittämää tietoa voidaan hyödyntää mm. meteorologisissa sää- ja jääpalveluissa sekä ilmastotutkimuksessa alueilla, joista pintahavaintoverkoston tietoja ei ole saatavilla. Sodankylässä toimiva Ilmatieteen laitoksen Arktinen avaruuskeskus tuottaa tärkeää tietoa arktisilta alueilta hyödyntäen uusinta satelliitti- ja avaruusteknologiaa. Siellä tuotetaan myös arktisen alueen ja Itämeren turvallisuuden kannalta tärkeitä operatiivisia palveluita. Jo nyt Itämerellä toimivat jäänmurtajat saavat satelliittipohjaisia tietoja käyttöönsä. Arktisessa avaruuskeskuksessa hallitaan koko ketju satelliittidatan vastaanotosta, jalostamisesta ja jakelun kautta aina tietojen hyödyntämiseen asti.

Arktisen alueen kattavalla meteorologisella ja meritieteellisellä yhteistyöllä voidaan siis parantaa yleistä turvallisuutta, hyödyttää kansainvälistä meri- ja lentoliikennettä ja vahvistaa arktista ilmastotutkimusta. Vastaavasti ilmatieteen alan yhteistyötä kehittämällä voidaan parantaa seuranta- ja havainnointiverkostoja sekä ilmastoon ja veteen liittyvien riskien hallintaa. Tämä on yksi Suomen puheenjohtajuuskauden meteorologisen teeman päätavoitteita. Suomi ei kuitenkaan voi yksin ratkaista näitä asioita. Tarvitaan laajaa kansainvälistä yhteistyötä. Puheenjohtajuuskauden tavoitteena on myös arktisten maiden meteorologisen ja meritieteellisen yhteistyön syventäminen yhteistyössä Maailman ilmatieteen järjestön WMO:n kanssa.

Yleistyvä sanonta kuuluu: jos se toimii Arktikassa, se toimii missä vaan. Meteorologisesta yhteistyöstä voisi sanoa vastaavasti: jos se toimii talvisella Itämerellä, toimii se tulevaisuuden Arktikassakin.

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).